

Závaznosť a účinky judikatúry Súdneho dvora EÚ

Dohovor a závaznosť judikatúry ESĽP

Michael Siman

Súdny dvor EÚ

- jediná inštitúcia v Európskej únii, ktorá je oprávnená
 - **podávať záväzný výklad** všetkých ustanovení práva Únie
 - **posudzovať platnosť** aktov Únie

2

Závaznosť judikatúry SDEÚ

- prejudiciálny rozsudok je spolu s výkladom alebo posúdením platnosti práva Únie, ktoré sa v ňom nachádzajú, záväzný pre vnútroštátny súd, ktorý podal prejudiciálnu otázku (Benedetti, 52/76, 3.2.1977, Zb. s. 163, bod 26), ako aj pre súdy, ktoré budú rozhodovať v tej istej veci o opravných prostriedkoch (Milch, Fett a Eierkontor, 29/68, 24.6.1969, Zb. s. 165, bod 2).
- vyhľadávanie judikatúry
 - eur-lex.europa.eu/RECH_naturel.do (eur-lex.europa.eu)
 - curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6 (curia.eu)

3

Závaznosť judikatúry SDEÚ

- trestné konanie
 - **§ 7 TP, posudzovanie predbežných otázok**
 - (1) Orgány činné v trestnom konaní a súd posudzujú samostatne predbežné otázky, ktoré sa v konaní vyskytnú; ak je o takej otázke právoplatné rozhodnutie súdu, Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), Súdneho dvora Európskych spoločenstiev alebo iného štátneho orgánu, orgány činné v trestnom konaní a súd sú takým rozhodnutím viazané, ak nejde o posúdenie viny obvineného.
 - (2) Orgány činné v trestnom konaní a súd nie sú oprávnené samostatne riešiť predbežné otázky týkajúce sa osobného stavu, o ktorých sa rozhoduje v inom súdnom konaní. Ak o takej otázke nebolo ešte rozhodnuté, orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné počkať na vydanie rozhodnutia.
 - (3) Otázky, o ktorých má rozhodnúť Súdny dvor Európskych spoločenstiev, sa nemôžu posudzovať ako predbežné otázky.

4

Závaznosť judikatúry SDEÚ

- civilné konanie
 - **§ 228 OSP, obnova konania**
 - (1) Právoplatný rozsudok môže účastník napadnúť návrhom na obnovu konania, ak
 - e) je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora Európskych spoločenstiev alebo iného orgánu Európskych spoločenstiev.

5

Závaznosť judikatúry SDEÚ

- dôsledky nerešpektovania judikatúry SDEÚ
 - na vnútroštátnej úrovni
 - obnova konania (§ 228 ods. 1 písm. e) OSP)
 - náhrada škody (napr. Köbler, C-224/01, bod 56; Transportes Urbanos, C-118/08)
 - na únieovej úrovni
 - žaloba Komisie o nesplnení povinnosti ČS-u (napr. prípad Frucona)

6

Závaznosť judikatúry SDEÚ

- právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutí inštitúcií Únie, ktoré ukladajú peňažný záväzok (čl. 299 ZFEÚ)
- rozhodnutia Komisie a súdov EÚ nadobúdajú vo všeobecnosti právoplatnosť dňom vyhlásenia
- rozhodnutie inštitúcie Únie opatrené doložkou vykonateľnosti sa stáva vnútroštátnym exekučným titulom; vykonateľnosť v SR - § 275a OSP
- výkon rozhodnutia môže byť zastavený resp. odložený len na základe rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, kontrola zákonnosti opatrení a postupu pri výkone rozhodnutia patrí do právomoci vnútroštátnych súdov

7

Účinky judikatúry súdov SDEÚ

- časové účinky judikatúry SDEÚ
 - vo všeobecnosti účinky *pro futuro*
 - v prejudiciálnom konaní spätné účinky
- Súdny dvor výkladom únieového ustanovenia objasňuje zmysel a pôsobnosť tohto vykladaného ustanovenia už od okamihu, kedy toto ustanovenie nadobudlo účinnosť
- Súdny dvorom interpretované ustanovenie musia vnútroštátne súdy aplikovať aj na právne vzťahy, ktoré vznikli alebo boli založené pred vynesením prejudiciálneho rozsudku. Prejudiciálny rozsudok teda nemá konštitutívny, ale len deklaratórny charakter (Kempter, C-2/06, 12.2.2008, Zb. s. I-411, bod 35; Kühne a Heitz, C-453/00, 13.1.2004, Zb. s. I-837, bod 21; Blaizot, 24/86, 2.2.1988, Zb. s. 379, bod 27).

8

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

- Dohovor je (okrem práva Únie) najčastejšou normou medzinárodného práva, ktorú vnútroštátne súdy aplikujú vo vzťahu k súkromným fyzickým a právnickým osobám
- niektoré ustanovenia Dohovoru sú priamo účinné podobne ako ustanovenia práva Únie
 - súkromné fyzické a právnické osoby sa na práva vyplývajúce z Dohovoru môžu odvolávať v konaniach pred súdmi členských štátov
- Dohovor má prednosť pred zákonmi SR

9

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

- prednosť Dohovoru pred zákonmi SR
 - čl. 154c ods. 1 Ústavy SR
 - *Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré SR ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.*
- na Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) nie je možné podať prejudiciálnu otázku tak ako na Súdny dvor EÚ
 - najvyššie vnútroštátne súdy budú však mať možnosť obrátiť sa na ESLP so žiadosťou o nezáväznú poradnú stanovisko v otázke výkladu Dohovoru (protokol č. 16)

10

Závaznosť judikatúry ESLP

- záväznosť judikatúry (OSP)
 - § 135 ods. 1 OSP
 - *Súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.*
 - § 228 ods. 1 OSP (dôvod obnovy konania)
 - *Právoplatný rozsudok môže účastník napadnúť návrhom na obnovu konania, ak*
 - (d) *Európsky súd pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody účastníka konania a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným primeraným finančným zadosťučinením*

11

Závaznosť judikatúry ESLP

- záväznosť judikatúry (TP)
 - § 394 ods. 4 TP (dôvod obnovy konania)
 - *Skutočnosťou skôr neznámou podľa odsekov 1 až 3 je aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého rozhodnutím prokurátora alebo SR alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody obvineného, ak negatívne dôsledky tohto rozhodnutia nemožno inak napraviť.*
- vyhľadávanie rozsudkov
 - databáza HUDOC (cmiskp.echr.coe.int)
- jazyky
 - anglický, francúzsky

12

Pristúpenie Únie k Dohovoru

- čl. 6 ods. 2 Zmluvy o EÚ: „*Únia pristúpi k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Týmto pristúpením nie sú dotknuté právomoci Únie vymedzené v zmluvách.*“
- dôvody pristúpenia Únie k Dohovoru
 - prenos právomocí zmluvných strán Dohovoru na Úniu
 - zosúladenie judikatúry Súdneho dvora v oblasti ľudských práv a Európskeho súdu pre ľudské práva

Dôsledky pristúpenia Únie k Dohovoru

- Dohovor sa stane prameňom práva Únie (postavenie medzinárodnej zmluvy uzatvorenej Úniou)
- pre vnútroštátne súdy takmer žiadne
- nemalo by to viesť k zvýšenej zaťaženosti ESLP novými sťažnosťami, keďže Súdny dvor vo svojej rozhodovacej praxi kontinuálne aplikuje Dohovor a judikatúru ESLP

Aplikácia LP a ZS súdmi členských štátov

- vo vnútroštátnych konaniach s úniovým prvkom: Charta základných práv EÚ a Dohovor
- vo vnútroštátnych konaniach bez úniového prvku: ústava členského štátu a Dohovor
- problém s identifikáciou úniového prvku najmä
 - v prípade vnútroštátnych ustanovení, do ktorých boli prebraté smernice Únie
 - v prípade dobrovoľne rozšírenej pôsobnosti práva Únie